

HỘI CHỮ THẬP ĐỎ VIỆT NAM

GIỚI THIỆU VỀ PHÒNG NGỪ THẠM HỌA CHO HỌC SINH TIỂU HỌC

Nếu các bạn muốn biết thêm bất kỳ thông tin gì liên quan đến tài liệu này hoặc nếu các bạn muốn có thêm các bản in bằng tiếng Việt hoặc tiếng Anh, hãy liên hệ với:

Ban Công tác Xã hội
Trung ương Hội Chữ Thập Đỏ Việt Nam
82 Nguyễn Du - Hà Nội - Việt Nam

Số điện Thoại: (04) 39428907

Số fax: (04) 38428936

Hoặc

Hiệp hội Chữ Thập Đỏ và Trăng Lưỡi Liềm Đỏ Quốc tế

Đoàn đại diện tại Việt Nam

15 Thiên Quang, Hà Nội, Việt Nam

Số điện Thoại: (84.04) 39422998

Số fax: (84.04) 39422987

Với sự cộng tác của:

- » Hội Chữ Thập Đỏ Việt Nam
- » Hiệp hội Chữ Thập Đỏ và Trăng Lưỡi Liềm Đỏ Quốc tế
- » Chương trình Phát triển của Liên hợp quốc (Đơn vị Quản lý Thiên tai)
- » Ban Chỉ đạo Phòng chống Lụt Bão Trung ương
- » Bộ Giáo dục và Đào tạo
- » Tổ chức Freeman Foundation, Hợp chủng quốc Hoa Kỳ
- » Hội Chữ Thập Đỏ Mỹ
- » Chính phủ Lức-xăm-bua
- » Giáo viên và học sinh lớp 4 và lớp 5

HỘI CHỮ THẬP ĐỎ VIỆT NAM

**GIỚI THIỆU VỀ
PHÒNG NGỪA THẢM HỌA
CHO HỌC SINH TIỂU HỌC**

Tài liệu này được tái bản năm 2013
với sự hỗ trợ tài chính của
Hội Chữ Thập Đỏ Nhật Bản

MỤC LỤC

		Trang
Lời nói đầu		
Lời cảm ơn		
Bài 1	Hiểm họa và Thảm họa	9
Bài 2	Lũ, lụt	11
Bài 3	Áp thấp nhiệt đới và Bão	21
Bài 4	Sạt lở đất	27
Bài 5	Hạn hán	30
Bài 6	Các Hiểm họa khác	33
Bài 7	Con người và tác động của họ đối với Hiểm họa và Thảm họa	40
Bài 8	Thiếu niên Chữ Thập Đỏ với công tác Phòng ngừa Thảm họa	43

Chịu trách nhiệm xuất bản:
Gs. Nguyễn Trọng Nhân
Bùi Văn Ngợi

Biên tập nội dung:
Ian Wilderspin
Vũ Minh Hải
Hà Thái Bình

Biên tập kỹ thuật:
Hoàng Đăng Định

Sửa bản in:
Thiều hoa

Lời nói đầu

Bác Hồ đã từng nói “một quyển sách quý là một người bạn tốt”.

Đây thực sự là một quyển sách như vậy !

Hàng năm, nước ta thường bị rất nhiều loại thảm họa đe dọa. Cuộc sống của các gia đình bị ảnh hưởng nghiêm trọng: đe dọa đến tính mạng, tài sản và các nguồn thu nhập. Khi tôi viết những dòng này thì nước lũ đang dâng cao tại đồng bằng sông Cửu Long và chúng ta vô cùng đau buồn khi biết rằng hơn 200 trẻ em đã bị thiệt mạng.

Nhiệm vụ của chúng ta, của Hội Chữ Thập Đỏ Việt Nam, là giúp đỡ các cộng đồng trong công tác phòng ngừa và ứng phó thảm họa. Tại mỗi tỉnh, huyện, chúng ta đều có đội ngũ cán bộ tham gia giúp đỡ dân trong thời gian thảm họa. Nhiệm vụ của các cán bộ này là phòng ngừa cho chính họ và cho người khác trước những thảm họa như lũ lụt, bão, sạt lở đất và nhiều loại thảm họa khác. Một phần quan trọng trong công tác của Hội Chữ Thập Đỏ là giáo dục cho trẻ em hiểu được rằng chúng ta có thể phòng ngừa và ứng phó kịp thời với những thảm họa có thể xảy ra.

Tôi tin rằng đây là một quyển sách quý để giúp cho các em bảo vệ tính mạng và cuộc sống của mình. Quyển sách này nhằm giúp học sinh và gia đình các em biết được những hành động thiết thực cần tiến hành trước, trong và sau thảm họa. Thảm họa có thể gây ảnh hưởng nhiều mặt đến cuộc sống con người nhưng chúng ta có thể giảm nhẹ mức độ thiệt hại của chúng nhờ nhận thức đầy đủ hơn về thảm họa và thực hiện tốt các hoạt động phòng ngừa và ứng phó thảm họa.

Các thầy cô giáo thân mến! Hãy giúp các em học sinh hiểu được nội dung cuốn sách. Hãy hướng dẫn cho các em những hành động thiết thực này một cách rõ ràng. Hãy làm cho cuốn sách trở thành người bạn của các em.

Các em học sinh yêu quý! Các em hãy sử dụng cuốn sách này, chia sẻ những kiến thức các em nhận được từ cuốn sách với các bạn, với gia đình và với những người khác. Nhờ vậy chúng ta sẽ có thể có một cuộc sống an toàn hơn.

Giáo sư Nguyễn Trọng Nhân
Chủ tịch Hội Chữ Thập Đỏ Việt Nam

Hà Nội - Tháng 9/ 2000

Lời cảm ơn

Trong quá trình biên soạn tài liệu “Giới thiệu về phòng ngừa thảm họa cho học sinh tiểu học”, chúng tôi đã nhận được những đóng góp quý báu của rất nhiều người.

Năm 1997, Văn phòng Nhân đạo của Cộng đồng Châu Âu (DIPECHO), trong chương trình phòng ngừa thảm họa của mình, đã phê duyệt một khoản tiền tài trợ cho Đơn vị Quản lý Thiên tai (DMU) của UNDP và Ban Chỉ đạo Phòng chống Lụt Bão Trung ương (BCĐPCLBTƯ) để thực hiện một chương trình thử nghiệm nhằm giới thiệu những kiến thức cơ bản về phòng ngừa thảm họa cho học sinh tiểu học. Đơn vị đối tác thực hiện chương trình là Hội Chữ Thập Đỏ Việt Nam (với sự hỗ trợ của Hiệp hội Chữ Thập Đỏ và Trăng Lưỡi Liềm Đỏ Quốc tế).

Các thành viên của BCĐPCLBTƯ, UNDP/DMU, Bộ Giáo dục và Đào tạo, Hội CTĐVN và Hiệp hội CTĐ & TLLĐQT đã cùng nhau biên soạn bản in đầu tiên “Chương trình đào tạo Phòng chống Thiên tai cho học sinh ở Việt nam” cho các em học sinh lớp 4 và lớp 5. Trong năm 1999, cuốn sách này đã được in ấn và sau đó được thử nghiệm tại ba tỉnh Thanh Hoá, Quảng Trị và Long An.

Việc đánh giá chương trình đã được UNDP/DMU, BCĐPCLBTƯ cũng như Hội Chữ Thập Đỏ tiến hành tại các trường tham gia vào chương trình ở các tỉnh Long An và Thanh Hoá.

Sau đó, Hội Chữ Thập đỏ đã xem xét lại và chỉnh lý toàn bộ cuốn sách, nhằm đưa thêm các chương mới, tranh minh họa mới và đầy đủ hơn với hy vọng nội dung dễ hiểu hơn. Một tập tranh lật cũng được biên soạn đi kèm theo sách. Tập tranh này bao gồm những tranh minh họa quan trọng nhất trong cuốn sách đồng thời đưa ra một số hướng dẫn giảng dạy cơ bản cho giáo viên.

Chúng tôi xin bày tỏ lời cảm ơn trân trọng tới tất cả những người đã tham gia, đóng góp tích cực vào việc hoàn thiện cuốn sách này, gồm có:

Hội đồng đào tạo, huấn luyện của cơ quan Trung ương Hội Chữ Thập Đỏ Việt Nam với sự tham gia biên tập của Giáo sư Nguyễn Trọng Nhân, Giáo sư Nguyễn Đình Hường, Giáo sư Nguyễn Thị Hội, Ông Nguyễn Hải Đường, Bác sĩ Đào Trân, Ông Trần Đức Thuận và Bác sĩ Nguyễn Hữu Hồng.

Chúng tôi vô cùng biết ơn Ông Nguyễn Ngọc Đông - giám đốc dự án, Tiến sĩ Mashall Silver, Ông Nguyễn Tất Hoàn, Ông Trần Hữu Phúc và các cán bộ của Đơn vị Quản Lý Thiên tai, thuộc dự án UNDP VIE/97/002, cũng như Ông Đinh Văn Loan, (nguyên Giám đốc Trung tâm Dự báo Khí tượng Thủy văn), những người đã cùng với các biên tập viên của tài liệu này biên soạn bản in đầu tiên “Chương trình đào tạo Phòng chống Thiên tai cho học sinh ở Việt nam” cũng như đưa ra những nhận xét có giá trị cho bản in lần này.

Bác sĩ Hà Thái Bình, Ông Tô Ngọc Chành, Ông Đào Duy Chấn, Ông Đoàn Minh Cường, Bác sĩ Trần Văn Điềm, Ông Võ Minh Dũng, Bác sĩ Nguyễn Thị Thu Hà, Bà Vũ Minh Hải, Ông Peter Michelson, Bà Smaro Skoulikidis, Ông Vũ Xuân Tường và Tiến sĩ Ian Wilderspin đã giành nhiều thời gian để biên tập lại tài liệu này.

Cô Nguyễn Thu Lệ Hằng và Cô Lê Thị Ngọc Trang, Viện Công Nghệ Châu Á, Trung Tâm tại Việt Nam, đã có nhiều ý kiến đóng góp về nội dung tài liệu.

Chúng tôi vô cùng biết ơn sự hỗ trợ và những ý kiến góp ý của Ông Mai Huy Bồng, Ông Vũ Tiến Lợi, Vụ Giáo Dục Thể Chất, Bộ Giáo Dục và Đào Tạo.

Ông John Geoghegan, Trưởng đoàn Đại diện Hiệp Hội tại Việt Nam đã khuyến khích và giúp đỡ trong suốt quá trình biên soạn cuốn sách.

Ông Hoàng Đăng Định cùng các nhân viên thuộc Công ty Hoàng Anh 1 đã thiết kế và vẽ tranh minh họa cho cuốn sách.

Cuốn sách này được đề tặng cho các giáo viên và học sinh lớp bốn và lớp năm, trường tiểu học Quang Lộc, Huyện Hậu Lộc, tỉnh Thanh Hoá; trường tiểu học Long Hữu Đông 1 và 2, huyện Cần Đức và trường tiểu học Tuyên Bình, huyện Vĩnh Hưng, tỉnh Long An, những người đã cho chúng tôi những ý kiến quý giá nhất.

Chúng tôi xin bày tỏ lời cảm ơn đặc biệt tới tổ chức Freeman Foundation, Hợp chủng quốc Hoa Kỳ, về sự hỗ trợ to lớn cho chương trình này qua Hội Chữ Thập Đỏ Mỹ.

Chúng tôi xin vô cùng cảm ơn Chính phủ Lức-xăm-bua cũng đã hỗ trợ cho chương trình thông qua Chương trình Phát triển của Liên hợp quốc.

Hà nội, tháng 8 năm 2000

Bài 1

Hiểm Họa và Thảm Họa

1. Hiểm họa

Hiểm họa là bất kỳ sự kiện không bình thường nào có thể đe dọa đến tính mạng, tài sản và đời sống con người.

Ví dụ: bão, lụt và cháy là hiểm họa.

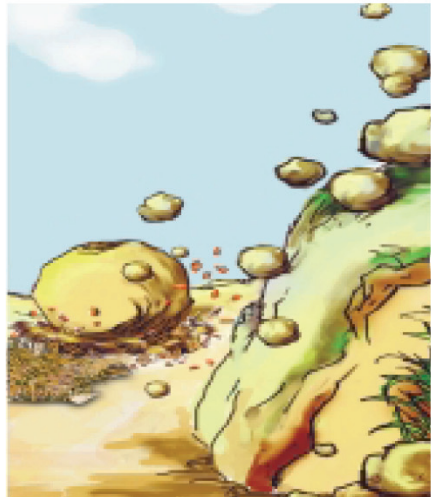
2. Thảm họa

Hiểm họa sẽ trở thành thảm họa khi chúng xảy ra ở những nơi có nhiều người sinh sống, hoạt động và gây ra thiệt hại về tính mạng, tài sản và cuộc sống của con người.

Ví dụ: Trong lũ lụt, nhiều người bị chết đuối hoặc bị thương, nhà cửa, tài sản và gia súc bị cuốn trôi.

Tranh 1 :Hiểm họa

Tranh 2 : Thảm họa

3. Các loại hiểm họa ở Việt Nam

Các hiểm họa chính ở Việt nam là: lũ lụt, bão, sạt lở đất và hạn hán... Ngoài ra còn có một số hiểm họa khác như hoả hoạn và gió lốc.

4. Hiểm họa xảy ra ở đâu

Các vùng khác nhau có thể bị ảnh hưởng của các loại hiểm họa khác nhau.

Các tỉnh ven biển, hiểm họa thường gặp là lũ, lụt, bão và nước biển dâng.

Các tỉnh miền núi phía Bắc và cao nguyên miền Trung, có lũ quét và sạt lở đất trong mùa mưa và hạn hán trong mùa khô.

Đồng bằng sông Hồng, có bão, lốc và lũ sông theo mùa.

Miền Nam, tại đồng bằng sông Cửu Long, chủ yếu là lũ sông theo mùa, nhưng đôi khi cũng có bão và lốc.

5. Hiểm họa xảy ra khi nào

Áp thấp nhiệt đới và bão thường xảy ra ở miền Bắc từ tháng 6 đến tháng 9, ở miền Trung từ tháng 8 đến tháng 11 và ở miền Nam từ tháng 10 đến tháng 12. Bão và áp thấp nhiệt đới thường kèm theo mưa to, gây ra lũ lụt.

Lũ lụt thường xảy ra từ tháng 6 đến tháng 10 trên các sông ở Bắc Bộ, từ tháng 8 đến tháng 11 trên các sông miền Trung, và từ tháng 7 đến tháng 11 trên các sông ở Nam Bộ và vùng Tây nguyên.

Có những hiểm họa diễn ra từ từ, trong hàng tuần hoặc hàng tháng, như lũ sông hay hạn hán, nhờ đó chúng ta có thể phòng ngừa và thực hiện các hoạt động nhằm giảm bớt thiệt hại do chúng gây ra.

Cũng có những hiểm họa xảy ra bất ngờ, nhanh chóng, khả năng dự báo trước rất ít như lũ quét và lốc, khó có thể phòng tránh tốt được.

Tuy nhiên, con người có thể và cần làm rất nhiều việc để phòng ngừa hiểm họa và giảm bớt thiệt hại cho cộng đồng, từ đó ngăn không cho chúng trở thành thảm họa.

Các bài tiếp theo trong cuốn sách này sẽ giải thích cụ thể hơn về từng hiểm họa.

Câu hỏi

1. Ở vùng các em sống đã có các loại hiểm họa nào?
2. Hiểm họa (như bão, lụt, sạt lở đất ...) gần đây nhất đã xảy ra khi nào?
3. Hiểm họa đó có trở thành thảm họa không?
4. Gia đình em có biết trước hiểm họa đó không?
5. Hãy kể lại những thiệt hại do thảm họa đó gây ra cho làng, xã và gia đình em?

Bài 2

Lũ, lụt

1. Lũ, lụt

Lũ là mực nước và tốc độ dòng chảy trên sông, suối vượt quá mức bình thường.

Lụt xảy ra khi nước lũ dâng cao tràn qua sông, suối, hồ, đập và đe vào các vùng trũng, làm ngập nhà cửa, cây cối, đồng ruộng.

2. Nguyên nhân

- Những trận mưa lớn kéo dài có thể gây ra lũ, lụt.
- Các công trình xây dựng như đường bộ, đường xe lửa và hệ thống thủy lợi cũng có thể ngăn cản dòng chảy tự nhiên, làm tăng ngập lụt.
- Lũ lụt còn có thể xảy ra khi đập, hồ hoặc kè bị vỡ.
- Các trận bão lớn có thể làm nước biển dâng lên, tiến sâu vào đất liền, gây ra ngập, lụt và nhiễm mặn.

3. Tác hại

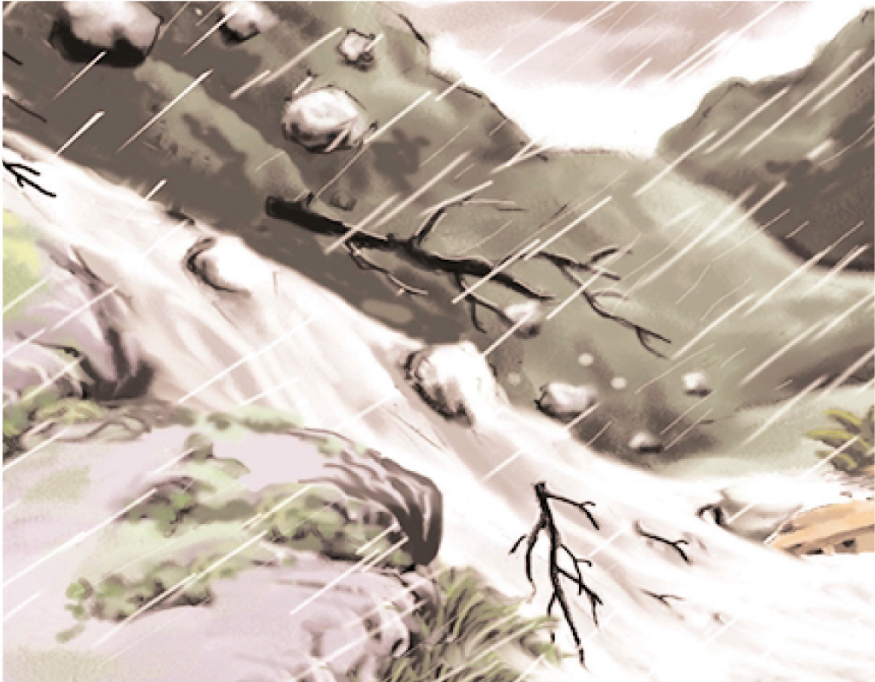
- Có thể làm cho người bị chết hoặc bị thương
- Có thể phá hoại nhà cửa, gây thiệt hại về tài sản như: giường tủ, bàn ghế, chăn màn, giấy tờ, tài liệu v.v... của con người
- Ảnh hưởng tới đời sống của con người vì chúng có thể phá hoại mùa màng, làm chết gia súc, gia cầm, cuốn trôi các đầm nuôi tôm, cua, cá và có thể gây ra tình trạng thiếu lương thực, thực phẩm.
- Lũ lụt kéo dài có thể làm chậm trễ các mùa vụ mới.
- Có thể xói lở đất đai hoặc bồi lấp cát, đá vào đồng ruộng làm mất diện tích trồng trọt.
- Có thể làm hư hại các công trình công cộng như bệnh viện, trạm y tế, trường học, đường bộ, đường xe lửa, đường dây điện và điện thoại.
- Còn có thể làm ngừng trệ các hoạt động của con người.
- Có thể phá hỏng hệ thống cung cấp nước sạch và làm cho các nguồn nước bị nhiễm bẩn, phát sinh ốm đau hoặc dịch bệnh.

Tuy nhiên, đôi khi lũ lụt cũng có lợi cho con người. Ví dụ: Lũ lụt bồi đắp phù sa và làm tăng độ màu mỡ của đất đai.

4. Có ba loại lũ chính:

a) *Lũ quét*

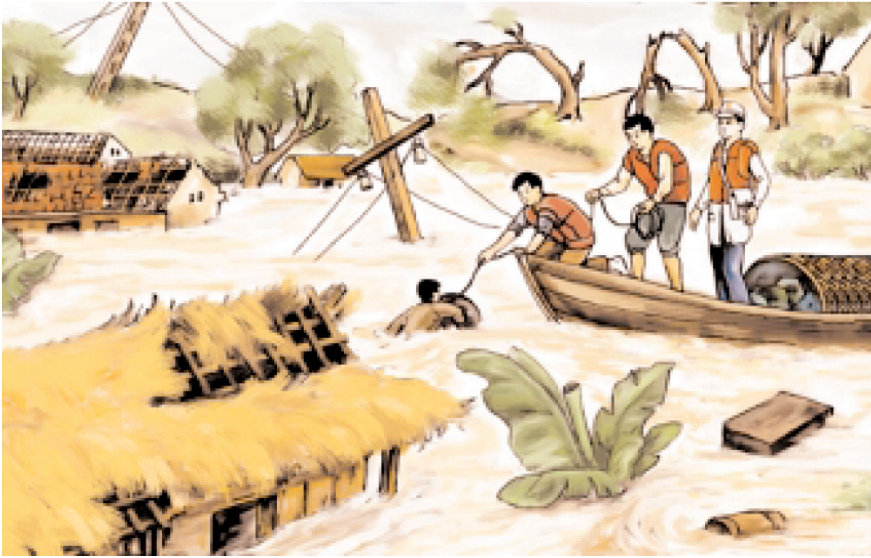
- Thường xảy ra trên các sông nhỏ hoặc suối ở miền núi.
- Thường là kết quả của những trận mưa rất lớn ở những vùng có độ dốc cao, cây cối bị phá huỷ và đất không còn khả năng giữ nước.
- Diễn ra trong một thời gian rất ngắn, dòng nước chảy với tốc độ cực lớn, có thể cuốn theo mọi thứ nơi dòng chảy đi qua.
- Xuất hiện rất nhanh sau khi trời bắt đầu mưa và khó dự báo trước lũ quét sẽ xảy ra ở đâu.
- Có thể xảy ra khi vỡ hồ, đập.

Tranh 3: Lũ quét cuốn theo nhà cửa, cây cối

b) *Lũ sông*

- Xảy ra trên sông khi có mực nước cao hơn và tốc độ dòng nước nhanh hơn mức bình thường;
- Thường do các trận mưa lớn ở đầu nguồn gây ra;
- Có thể xuất hiện từ từ như ở vùng Đồng bằng sông Cửu Long, hoặc nhanh như ở các sông thuộc Trung bộ.

Tranh 4: Lũ sông

c) Lũ ven biển (nước biển dâng)

- Xuất hiện khi sóng biển dâng cao đột ngột kết hợp với triều cường, phá vỡ đê hoặc tràn qua đê biển vào đất liền và làm nước sông không chảy thoát ra biển được gây ra ngập lụt đột ngột.
- Lũ ven biển thường xảy ra khi có áp thấp nhiệt đới hoặc bão vào gần bờ biển.

Tranh 5: Lũ ven biển

5. Những việc cần làm để bảo vệ bản thân và gia đình

Hãy cùng bố mẹ và người thân trong gia đình thực hiện các việc sau:

a) Trước khi lũ lụt xảy ra

- Theo dõi thông tin về lũ lụt trên vô tuyến, đài hoặc loa phóng thanh công cộng.
- Bảo vệ các đồ vật quý và giấy tờ quan trọng bằng cách cho chúng vào một chiếc túi không thấm nước và cất giữ ở nơi khô ráo, an toàn.
- Dự trữ đủ lương thực và nước ăn cho gia đình trong ít nhất là một tuần ở nơi cao ráo, an toàn.
- Nếu có thể, sửa lại nhà cửa và làm cho nó chịu được lũ tốt hơn. Bảo vệ nhà bằng cách nhồi đầy cát vào các bao tải và xếp

- ⊗ Nếu nhà có thuyền, cần giữ gìn cẩn thận để có thể sử dụng được khi cần thiết.
- ⊗ Cần chuẩn bị tre và dây thừng làm gác lửng trong nhà để ở tạm. Chú ý phải làm một đường ra ở sát mái nhà hoặc trên mái nhà để có thể thoát ra ngoài trong trường hợp nước lên quá cao.
- ⊗ Xác định địa điểm và phương tiện để di dời khi cần.
- ⊗ Bảo vệ nguồn nước của gia đình bằng cách che đậy giếng, bể chứa nước v.v...
- ⊗ Nếu một ai đó trong gia đình bị thương, em phải biết có thể nhờ ai giúp đỡ. Ví dụ: nhà của hội viên Hội Chữ Thập Đỏ và cán bộ y tế ở địa phương.

Tranh 7: Các hoạt động phòng lũ, lụt

b) Trong thời gian lũ, lụt

- ⊗ Cắt hết nguồn điện để bảo đảm an toàn trong lũ lụt.
- ⊗ Di chuyển đến nơi cao và an toàn, ví dụ như một tòa nhà hai tầng hoặc một quả đồi. Chú ý phát hiện rắn rất hay các động vật nguy hiểm khác vì những con vật này cũng tìm đến nơi cao ráo.
- ⊗ Không được lội xuống nước nếu nhìn thấy dây điện hoặc cột điện bị đổ xuống nước, cũng như không chạm vào bất kỳ ổ điện nào để phòng điện giật.

Tranh 8: Giữ đồ vật quan trọng và lương thực dự trữ ở nơi cao nhất trong nhà

Tranh 9: Đi sơ tán

Tranh 10: Hội viên Chữ Thập Đỏ giúp dân

- Không đi lại, bơi, lội, đi xe đạp, xe máy, chơi đùa hay làm việc ở những nơi ngập lụt vì các em có thể bị nước cuốn đi và bị chết đuối. Ngay cả khi nước lặng các em cũng có thể bị rơi xuống hố sâu do không nhìn thấy.

Tranh 11: Hứng nước mưa dùng trong ăn uống

- ⊗ Mặc áo phao nếu các em có. Nếu không có áo phao, các em có thể sử dụng các đồ vật nổi khác như săm (ruột) xe, can nhựa rỗng hoặc thân cây chuối thay phao khi di chuyển trong vùng ngập lụt.
- ⊗ Tránh xa các bờ sông hoặc suối ở các vùng ngập lụt vì chúng có thể không an toàn và có thể bị lở đất.
- ⊗ Không được uống nước lụt mà hãy hứng nước mưa để uống và nấu ăn. Hãy cố gắng đun nước sôi để uống. Nếu không có nguồn nước nào khác, hãy sử dụng nước đã được lọc hoặc nước đã được khử trùng bằng thuốc.
- ⊗ Không được ăn thức ăn đã bị ôi thiu hoặc bị ngâm trong nước lụt vì không đảm bảo vệ sinh (có rất nhiều vi khuẩn). Các em có thể bị nhiễm bệnh.

Tranh 12: Những việc không nên làm

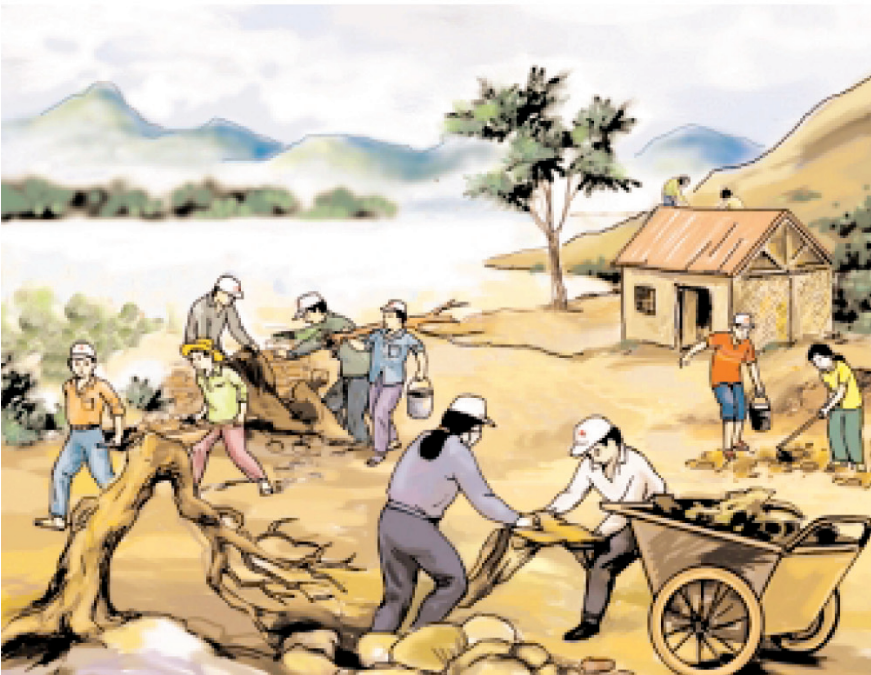
c) Sau lũ lụt

- ⊗ Sử dụng màn khi ngủ, ban ngày cũng như ban đêm, để tránh muỗi và côn trùng đốt.
- ⊗ Không đến khu vực gần bờ sông, hoặc nơi bị sụt lở và khu vực

không có người ở.

- » Không được vào bất kỳ một căn nhà đã bị ngập nào nếu chưa được người lớn kiểm tra.
- » Không được chạm vào bất kỳ ổ điện bị ẩm nào hay bật điện lên cho tới khi mọi thứ khô hẳn. Cần kiểm tra an toàn điện trước khi sử dụng lại.
- » Không dùng thức ăn, lương thực đã bị ngâm nước lụt.
- » Nhờ cán bộ Chữ Thập Đỏ hoặc cán bộ y tế kiểm tra và làm sạch giếng nước trước khi sử dụng lại.
- » Cùng bố mẹ sửa hồ xí, khu vực chăn nuôi gia súc, gia cầm.
- » Kịp thời đi khám, chữa bệnh nếu các em hay người thân trong gia đình bị ốm.
- » Tham gia làm vệ sinh môi trường trong khu vực mình ở.
- » Trồng tre hoặc các loại cây thích hợp xung quanh nhà để bảo vệ và phòng chống lũ lụt.

Câu hỏi

Tranh 13: Vệ sinh môi trường sau lũ lụt

1. Ở nơi các em sống đã xảy ra loại lũ nào?
2. Thiệt hại chính của loại lũ đó là gì?
3. Ba điều quan trọng nhất mà các em cần nói với bố mẹ làm trong mỗi giai đoạn trước, trong và sau lũ lụt là gì?
4. Nếu có lũ lụt lớn xảy ra trong khi các em đang ở trường thì các em cần phải làm gì?

Áp thấp nhiệt đới và Bão

1. Áp thấp nhiệt đới và Bão

Áp thấp nhiệt đới và bão là một cơn gió xoáy có phạm vi rộng. Chúng thường gây ra gió lớn và mưa rất to. Những cơn áp thấp nhiệt đới và bão ảnh hưởng đến nước ta được hình thành từ Biển Đông hoặc vùng biển Tây Thái Bình Dương.

Tốc độ gió được đo theo một bảng gọi là Bảng Beaufort. Bảng này phân chia tốc độ gió thành cấp từ 0 đến 12 và thành số kilômét/giờ. Khi sức gió mạnh nhất ở vùng gần trung tâm của gió xoáy đạt tới cấp 6, cấp 7 (tức là từ 39 đến 61 km/giờ) thì được gọi là áp thấp nhiệt đới; khi sức gió mạnh nhất đạt từ cấp 8 trở lên (tức là từ 62km/giờ trở lên) thì được gọi là bão.

Tranh 14: Bão

Áp thấp nhiệt đới và bão có thể ảnh hưởng tới một vùng có đường kính từ 200 đến 500km.

Áp thấp nhiệt đới và bão có thể di chuyển với tốc độ từ 10 đến 30 km một giờ trên biển và có thể đi về hướng đất liền. Chúng có thể gây ra mưa to, gió lớn và nước dâng. Khi đổ bộ vào đất liền, sức mạnh của áp thấp nhiệt đới và bão nhanh chóng suy yếu đi.

Khó có thể dự đoán chính xác đường đi của áp thấp nhiệt đới và bão, địa điểm và thời gian chúng sẽ đổ bộ vào đất liền vì chúng có thể thay đổi hướng đi một cách đột ngột. Tuy nhiên, ngày nay con người có thể sử dụng các phương tiện hiện đại như vệ tinh và ra đa thời tiết để theo dõi vị trí của áp thấp nhiệt đới và bão nên có thể cảnh báo cho nhân dân từ 6 đến 12 giờ trước khi chúng tới.

2. Nguyên nhân

Nguyên nhân hình thành áp thấp nhiệt đới và bão rất phức tạp.

Cho tới nay, các nhà khoa học chưa khám phá hết những nguyên nhân hình thành của chúng. Tuy nhiên, người ta cũng rút ra một số kết luận là những cơn áp thấp nhiệt đới và bão như vậy dễ hình thành trên vùng biển nhiệt đới, đặc biệt trong khoảng từ vĩ tuyến 5 đến vĩ tuyến 20, nơi mà nhiệt độ nước biển lớn hơn 26 độ C.

Gió xoáy của áp thấp nhiệt đới hoặc bão thổi dồn vào tâm và xoáy ngược chiều kim đồng hồ.

Trong cơn bão mạnh, ở chính vùng trung tâm gió rất yếu, trời quang, mây tạnh. Vùng này thường có bán kính từ vài chục đến 100 kilômét, được gọi là “mắt bão”.

Tranh 15: Thiệt hại nặng nề do bão gây ra

3. Tác hại

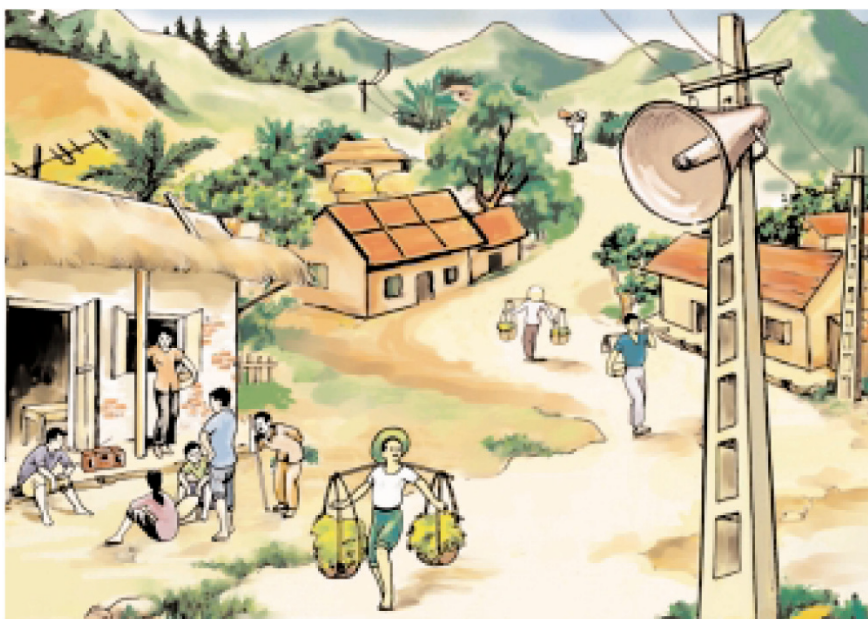
- ▣ Tàu, thuyền ở ngoài khơi có thể bị chìm.
- ▣ Nước biển dâng gây ngập lụt ven biển, làm nhiễm mặn đồng ruộng, ảnh hưởng đến sản xuất nông nghiệp và việc nuôi tôm, cua, cá.
- ▣ Nước mặn có thể làm hỏng giếng hoặc các nguồn nước ngọt khác.
- ▣ Có thể tàn phá hoặc làm hư hỏng nhà cửa và tài sản
- ▣ Trường học, trạm xá, chợ v.v.... cũng có thể bị phá hỏng.
- ▣ Làm người chết hoặc bị thương.
- ▣ Làm chết gia súc, gia cầm.
- ▣ Có thể phá hoại mùa màng hoặc lương thực dự trữ .
- ▣ Làm cây cối bị đổ, gãy, gây cản trở giao thông.
- ▣ Đường dây điện có thể bị đứt và có thể gây ra cháy hoặc tai nạn điện.
- ▣ Các hệ thống thông tin liên lạc có thể bị gián đoạn.
- ▣ Mưa lớn có thể dẫn tới lũ lụt và sạt lở đất.

4. Những việc cần làm để bảo vệ bản thân và gia đình

Hãy cùng bố mẹ và người thân trong gia đình thực hiện các việc sau:

a) Trước khi có áp thấp nhiệt đới hoặc bão

- ▣ Trồng cây quanh nhà và trường học để tạo hàng rào bảo vệ, chắn gió bão và ngăn không cho đất bị xói mòn.

Tranh 16: Nghe thông báo bão

Tranh 17: Chàng chống nhà cửa trước khi bão tới

- » Trước mùa bão phải chặt bỏ cành to, cây khô quanh nhà và trong khu vực để giảm nguy cơ cây gãy, đổ vào nhà khi bão xảy ra.
- » Bảo quản các giấy tờ quan trọng trong túi ni lông dán kín.
- » Dự trữ lương thực, thực phẩm, chất đốt, nước sạch, thuốc men và các vật dụng cần thiết khác ở nơi an toàn và cao ráo trong mùa mưa bão.
- » Nghe tin bão trên đài phát thanh, truyền hình và loa truyền thanh công cộng.
- » Mua pin để có thể dùng đài và đèn pin khi bị cắt điện.
- » Giúp bố mẹ chàng chống nhà cửa để có thể chịu được gió to.
- » Cát tất cả những đồ vật có thể bị gió bão thổi bay vào trong nhà.
- » Bảo vệ nguồn nước khỏi bị ô nhiễm (ví dụ: che đậy giếng nước, bể chứa v.v...).
- » Xác định vị trí an toàn có thể trú ẩn được nếu phải sơ tán khỏi nhà.
- » Đưa gia súc đến nơi an toàn.
- » Nếu gia đình các em có thuyền, hãy giúp bố mẹ đưa chúng vào nơi trú ẩn an toàn.

- » Bảo vệ dụng cụ đánh bắt cá và khu vực nuôi tôm, cua, cá.

b) Trong khi có áp thấp nhiệt đới hoặc bão

- » Không ra khơi trong thời gian có áp thấp nhiệt đới hoặc bão.
- » Tránh xa các ổ điện ướt hoặc dây điện đứt.
- » Hãy ở trong các khu nhà kiên cố, không được đi ra ngoài.
- » Trông nom các em nhỏ và luôn luôn ở gần bố mẹ.
- » Không trú ẩn dưới gốc cây, đứng gần cột điện bởi vì chúng có thể đổ xuống và gây thương tích.

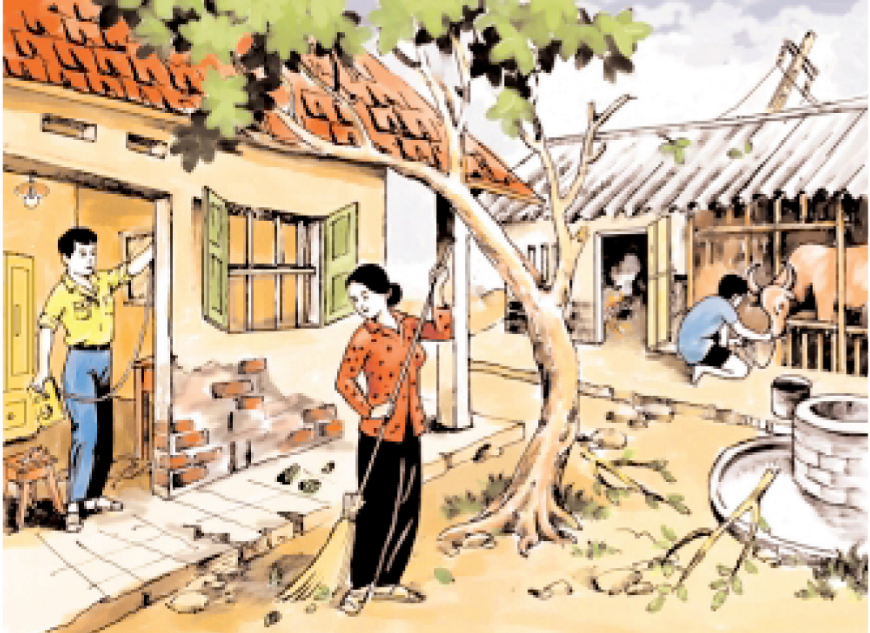
Tranh 18: Đưa thuyền vào nơi an toàn để chống bão

Nếu có mưa lớn gây lụt, xem thêm bài 2 “Lũ lụt” để biết cần phải làm gì.

c) Sau khi có áp thấp nhiệt đới hoặc bão

- » Tiếp tục nghe tin bão trên đài, vô tuyến và loa truyền thanh.
- » Nhắc người lớn kiểm tra lại nguồn điện trong nhà để đảm bảo an toàn trước khi sử dụng.

- Kiểm tra, phát hiện xem nhà có bị hư hỏng gì không để kịp thời sửa chữa.
- Kiểm tra nguồn nước xem có xác súc vật chết, nước bẩn hoặc nước mặn làm nhiễm bẩn không.
- Cùng bố mẹ kiểm tra các bờ đê và cây cối quanh nhà xem có bị hư hại không.
- Kiểm tra xem gia đình và hàng xóm có bị ảnh hưởng gì không.
- Kiểm tra xem súc vật nuôi có an toàn không.

Tranh 19: Các hoạt động sau áp thấp nhiệt đới hoặc bão.

Câu hỏi

1. Áp thấp nhiệt đới hoặc bão có thể gây thiệt hại gì cho nhà em?
2. Các giấy tờ quan trọng trong gia đình em là gì?
3. Em cần làm những gì để ngôi nhà của em có thể chịu được bão tốt hơn?
4. Ở gần lớp học hay gần nhà em có cây to nào có thể bị đổ trong khi bão không? Theo em, cần phải làm gì?

Sạt lở đất

1. Sạt lở đất (hay còn gọi là trượt đất)

Sạt lở đất xảy ra khi đất, bùn và đá chuyển động rất nhanh từ trên sườn dốc, mái dốc xuống.

Sạt lở đất thường xuất hiện ở các khu vực đồi núi, có khi trượt xa đến hàng kilômét.

2. Nguyên nhân

Sạt lở đất là kết quả của những chấn động tự nhiên của trái đất, làm mất sự liên kết của đất và đá trên sườn đồi, núi.

Sạt lở đất có thể xảy ra khi có mưa rất to hoặc lũ lụt lớn làm cho đất đá bão hoà nước, không còn sự kết dính và trôi xuống.

Sạt lở đất còn có thể do tải trọng lớn đặt trên sườn dốc (như các công trình xây dựng) hoặc do mưa to trên vùng rừng bị chặt phá và cháy gây ra.

Ngoài ra, các nguồn nước bị thay đổi dưới tác động của con người cũng có thể gây sạt lở đất.

Sạt lở đất là hiện tượng phổ biến hơn bất kỳ một biến cố địa lý nào khác.

Tranh 20: Sạt lở đất ở vùng đồi núi

3. Tác hại

- Sạt lở đất có thể làm chết người và gây thương tật cho con người do bị chôn vùi dưới đất đá hoặc dưới những căn nhà bị sập.
- Bùn, đá và sỏi rơi xuống với tốc độ lớn có thể phá huỷ hoặc gây thiệt hại nghiêm trọng về nhà cửa, tài sản của nhân dân và làm tắc nghẽn đường giao thông.
- Đất trồng trọt bị đất đá vùi lấp, không còn sử dụng được nữa.
- Súc vật cũng có thể bị chết hoặc bị thương.

4. Những việc cần làm để bảo vệ bản thân và gia đình

Hãy cùng bố mẹ và người thân trong gia đình thực hiện các việc sau:

a) Trong thời gian không có sạt lở đất

- Trồng lại cây mới ở những nơi cây đã bị chặt hoặc bị chết.
- Không chặt cây. Có thể tỉa bớt cành hoặc chặt phần cây đã chết nhưng không được róc vỏ thân cây.
- Tìm hiểu xem ở khu vực gần nhà mình đã từng xảy ra sạt lở đất chưa.
- Gia đình các em không nên xây nhà ở khu vực dễ có sạt lở đất, như dưới sườn dốc, vùng ven sông hoặc gần bờ biển.

Tranh 21: Trồng cây để phòng tránh sạt lở đất

- » Thường xuyên quan sát đất quanh nhà và nơi ở để phát hiện các dấu hiệu của sạt lở đất, ví dụ: cây cối đang bị nghiêng dần, những vết nứt trên tường nhà hoặc sườn đồi, các vết lún trên mặt đất hoặc trên đường.
- » Nói chuyện với mọi người trong gia đình và phân công những việc cần phải làm cho từng người nếu sạt lở đất xảy ra.

b) Những việc cần làm khác nếu trời mưa to và kéo dài

- » Nếu các em sống ở khu vực thường xuyên có sạt lở đất, hãy đi sơ tán ngay nếu được yêu cầu.
- » Cần hết sức cảnh giác nếu gia đình các em sống ở gần sông, suối.
- » Hãy chú ý lắng nghe dự báo thời tiết và thông tin cảnh báo từ vô tuyến, đài về các đợt mưa lớn.
- » Hãy tỉnh ngủ và sẵn sàng rời khỏi nhà để di chuyển đến nơi an toàn.
- » Hãy lắng nghe bất kỳ tiếng động không bình thường nào có thể chỉ do đất đá chuyển động gây ra, ví dụ: tiếng cây gãy hoặc đá va vào nhau.
- » Hãy chú ý sự thay đổi của nước từ trong thành đục bởi vì những thay đổi như vậy là do có sạt lở đất ở phía đầu nguồn. Hãy sẵn sàng rời khỏi nhà, không được chậm trễ. Điều quan trọng trước tiên là các em phải tự bảo vệ mình, không cần cứu đồ đạc.
- » Hãy tránh xa dòng chảy của sạt lở đất. Nếu các em không kịp chạy thoát, hãy tự bảo vệ bằng cách cuộn tròn lại lăn như một quả bóng và hai tay ôm lấy đầu.

c) Sau sạt lở đất

- » Hãy tránh xa khu vực bị sạt lở đất bởi vì đất vẫn chưa ổn định và có thể còn có sạt lở đất nữa.
- » Không được vào bất kỳ ngôi nhà nào nếu chưa được người lớn kiểm tra.

Câu hỏi

- 1 Các em cần để ý đến những gì nếu gia đình các em sống ở khu vực đồi núi và có mưa rất to, kéo dài?
- 2 Các em sẽ nói với bố mẹ cần làm những gì nếu gia đình sống ở khu vực trước đây đã có sạt lở đất?
- 3 Các em cần bảo vệ cây cối trong vùng của mình như thế nào?
- 4 Các em có nhìn thấy vết nứt nào trên sườn đồi gần nơi các em ở không?

Hạn hán

1. Hạn hán

Hạn hán xảy ra khi thiếu nước nghiêm trọng trong một thời gian dài, ảnh hưởng tới nguồn nước mặt cũng như nước ngầm.

Hạn hán đe dọa đời sống của con người, đặc biệt nghiêm trọng nếu chúng xảy ra ở một vùng đông dân cư.

Hạn hán có thể xảy ra ngay cả khi không thiếu mưa. Ví dụ: nếu rừng bị phá hủy và đất không còn khả năng giữ nước, nước sẽ trôi tuột đi. Hoặc nếu mưa ít trong mùa mưa, hay mùa mưa đến chậm, hạn hán cũng có thể xảy ra.

Tranh 22: Hạn hán

2. Nguyên nhân

- Do thiếu mưa trong một thời gian dài.
- Môi trường tự nhiên bị phá huỷ và đất không còn khả năng giữ nước, ví dụ: do con người chặt phá rừng, đốt nương làm rẫy.
- Do con người khai thác và sử dụng không hợp lý các nguồn nước.
- Nước trong ao hồ bốc hơi mà không có mưa bù lại.
- Thay đổi về đặc điểm khí hậu trên thế giới.

3. Tác hại

- Thiếu nước dùng trong ăn uống và sinh hoạt hàng ngày.
- Con người dễ bị mắc bệnh (ốm) hơn, đặc biệt là người già và trẻ em.
- Cây cối, hoa màu bị giảm năng suất, bị chết hoặc không trồng lại được dẫn tới thiếu lương thực.
- Cá, tôm trong các ao hồ bị chết vì không có nước.
- Gia súc, gia cầm như lợn, gà, trâu bò có thể bị bán đi, hoặc nếu hạn hán kéo dài, chúng có thể bị chết vì khát hay vì bệnh.
- Các khu vực ven biển có thể bị nhiễm mặn do nước biển lấn sâu vào đất liền khi các con sông ngừng chảy.

4. Những việc cần làm để bảo vệ bản thân và gia đình

Hãy cùng bố mẹ và người thân trong gia đình thực hiện

các việc sau:

a) Trước hạn hán

- Thường xuyên theo dõi dự báo thời tiết trên đài phát thanh, truyền hình, và truyền thanh địa phương để biết thông tin cảnh báo hạn hán, đặc biệt khi có ít hoặc không có mưa.
- Không lãng phí nước. Hãy bảo vệ các nguồn nước một cách cẩn thận.
- Sửa chữa ống nước, vòi nước bị vỡ.
- Dự trữ nước trong tất cả các dụng cụ có thể chứa được nước.
- Cất giữ hạt giống nơi an toàn để có thể dùng sau khi hết hạn hán.
- Để dành cỏ để nuôi gia súc.

Tranh 23: Tích trữ nước

b) Trong khi có hạn hán

- » Theo dõi chặt chẽ tin dự báo thời tiết trên đài phát thanh, vô tuyến, truyền thanh để có các lời khuyên cần phải làm gì trong thời kỳ hạn hán.
- » Tiết kiệm nước. Sử dụng nước đã dùng trong sinh hoạt, ví dụ: để tưới cây hoặc dội nhà vệ sinh.
- » Giúp bố mẹ đi lấy nước ở nguồn nước an toàn gần nhà nhất.

c) Sau hạn hán

- » Giúp gia đình kiểm tra và sửa chữa hệ thống nước.
- » Giúp bố mẹ gieo hạt giống.

Câu hỏi

- » Các em có thể làm những gì để giúp gia đình tiết kiệm nước?
- » Trong gia đình em có những đồ vật nào có thể dùng để chứa nước?

Bài 6

Các hiểm họa khác

Có rất nhiều loại hiểm họa khác ảnh hưởng tới nước ta. Phần dưới đây giới thiệu một số hiểm họa đó.

A. Giông và Sét

1. Giông và sét

a) Giông xảy ra khi xuất hiện những đám mây đen đờ sộ và phát triển mạnh theo chiều cao, kèm theo mưa to, sấm, chớp, sét, thường có gió mạnh đột ngột gọi là tố và đôi khi có cả mưa đá.

b) Sét thường xảy ra trong những đám mây giông đỏ và thường kèm theo sấm. Sét là một luồng điện lớn từ trên trời đánh xuống đất. Sét đánh vào các điểm cao như cây to, cột điện và các đỉnh núi. Sét có điện thế cao nên tất cả mọi vật thể bao gồm cả không khí đều trở thành vật dẫn điện. Sét còn đánh vào các đồ vật bằng kim loại và nước, vì chúng là các chất dẫn điện tốt.

2. Tác hại

- » Giông tố nguy hiểm bởi vì trong giông tố có sét có thể làm người chết hoặc bị thương.
- » Sét có thể đánh và phá huỷ nhà cửa, cây cối và hệ thống điện trong làng, xã của các em.
- » Sét có thể là nguyên nhân gây ra các đám cháy.
- » Mưa to trong các cơn giông còn có thể gây ra lũ quét.

3. Những việc cần làm để bảo vệ bản thân và gia đình

Hãy cùng bố mẹ và người thân trong gia đình thực hiện các việc sau:

- » Nếu cơn giông sắp đến, hãy đi vào nhà và ngồi trên ghế hoặc giường gỗ, chân không được chạm đất.
- » Nếu các em không vào nhà được, hoặc cảm thấy dựng tóc gáy, có nghĩa là sét sắp đánh. Hãy thu mình lại và ngồi xổm kiểu con ếch trên đầu ngón chân, đặt hai tay lên hai đầu gối và cúi thấp đầu xuống.
- » Hãy tránh xa các vật cao như cây đơn độc, các ngọn tháp, hàng rào, cột điện, đường dây điện và điện thoại là những thứ thu hút sét.

- ⊗ Khi giông tố xảy ra, không được đi ra ngoài, đi xe đạp hoặc cầm, chạm vào các đồ vật kim loại vì có thể bị sét đánh.
- ⊗ Nếu các em đang ở trên thuyền hoặc đang bơi, hãy vào bờ ngay lập tức vì nước là chất dẫn điện.

Tranh 24: Không ngồi dưới một gốc cây đơn độc khi có giông

- ⊗ Hãy tắt các thiết bị điện, riêng đèn có thể để được (vì nó không làm cho nhà các em dễ bị sét đánh hơn).
- ⊗ Không được sử dụng điện thoại cho đến khi hết giông.

Các em có biết rằng các em có thể tính được cơn giông ở cách các em bao xa bằng cách đếm số giây trong khoảng thời gian từ khi nhìn thấy ánh chớp đến khi nghe thấy tiếng sấm. Một khoảng cách thời gian là 3 giây sẽ tương đương với 1 kilômét.

B. Lốc

1. Lốc

Lốc là một cột không khí xoáy hình phễu và di chuyển rất nhanh trên đất liền hoặc trên biển. Có thể nhìn thấy cột không khí này do các vật thể mà nó bốc lên từ mặt đất (như bụi, cát, rơm rác).

Tranh 25: Lốc

2. Nguyên nhân

Nguyên nhân chính xác của lốc không rõ ràng, tuy nhiên chúng có thể xuất hiện khi có sự khác nhau rõ ràng về tốc độ gió và có thể xảy ra nhiều hơn khi thời tiết nóng.

3. Tác hại

- Lốc thường xảy ra đột ngột, diễn ra trong một thời gian ngắn. Chúng có một sức tàn phá lớn trên một phạm vi hẹp. Lốc có thể cuốn theo nhà cửa, đồ vật và người.
- Lốc xuất hiện bất ngờ, không báo trước, có thể gây ra thương tích, làm chết người và súc vật. Lốc còn phá hủy nhà cửa, mùa màng và cây cối.

4. Những việc cần làm để bảo vệ bản thân và gia đình

Hãy cùng bố mẹ và người thân trong gia đình thực hiện các việc sau:

- Tránh đường đi của lốc và tìm nơi trú ẩn an toàn, nếu có thể làm được.
- Ở trong nhà khi có lốc xảy ra. Nên trú ẩn dưới gầm cầu thang, gầm bàn hoặc gầm giường.
- Nếu không tránh kịp, hãy nhảy vào một đường hào gần đó hoặc nằm bám sát đất.

C. Mưa đá

1. Mưa đá

Mưa đá là mưa kèm theo những viên nước đá hình cầu hoặc những miếng nước đá có hình dạng và kích thước khác nhau rơi xuống đất. Thông thường hạt mưa đá nhỏ bằng hạt đậu, hạt ngô, nhưng đôi khi chúng cũng có thể to bằng quả trứng gà hoặc to hơn.

Tranh 26: Mưa đá

2. Nguyên nhân

Khi đám mây giông phát triển rất mạnh theo chiều cao, những giọt nước trong mây bị đẩy lên cao gặp không khí rất lạnh và bị đóng băng đủ nặng rơi xuống thành mưa đá.

3. Tác hại

- Mưa đá có thể phá hoại mùa màng và cây cối.
- Những viên nước đá lớn có thể làm cho người và gia súc bị thương hoặc bị chết nếu họ không kịp trú ẩn.

4. Những việc cần làm để bảo vệ bản thân và gia đình

Hãy cùng bố mẹ và người thân trong gia đình thực hiện các việc sau:

- ở trong nhà và không được đi ra ngoài đường cho đến khi hết mưa đá.
- Nếu không vào nhà được, hãy cố gắng che chắn đầu bằng các loại mũ cứng, bằng bảng hoặc bằng cặp sách để bảo vệ lấy đầu của mình.

D. Hoả hoạn

1. Hoả hoạn

Hoả hoạn là những đám cháy mà con người không kiểm soát được. Hoả hoạn có thể xảy ra ở các khu dân cư, trên vùng đất trồng trọt (cuối vụ thu hoạch) hoặc trong rừng.

Tranh27: Không nghịch lửa

2. Nguyên nhân

Hoả hoạn có thể do con người không cẩn thận trong khi dùng các vật liệu dễ cháy như xăng, dầu, rơm, củi và sử dụng các thiết bị điện không an toàn.

Hoả hoạn xảy ra nhiều hơn trong thời gian nắng nóng, trong mùa khô và hạn hán.

3. Tác hại

- Lửa thiêu cháy nhà cửa, mùa màng, cây cối và tài sản.
- Lửa có thể làm chết người hoặc bỏng nặng và có thể gây biến dạng.
- Lửa đốt cháy đồ vật, sinh ra các khí độc hại trong khí quyển. Các loại khí độc này có thể làm con người chết ngạt một cách nhanh chóng. Lửa còn tạo ra khói ngăn cản tầm nhìn và làm cay mắt.

4. Những việc cần làm để bảo vệ bản thân và gia đình

Hãy cùng bố mẹ và người thân trong gia đình thực hiện các việc sau:

- ⦿ Không được nghịch lửa, diêm hay bật lửa.
- ⦿ Không đốt rơm, rác gần nhà.
- ⦿ Không được rời khỏi bếp khi đang nấu ăn.
- ⦿ Thường xuyên kiểm tra dây điện và đồ dùng điện trong nhà để kịp thời sửa chữa, nếu cần.
- ⦿ Nói chuyện với mọi người trong gia đình và phân công những việc cần phải làm cho từng người khi hoả hoạn xảy ra.

Tranh 28: Bò bằng tay và đầu gối ra khỏi một ngôi nhà đang cháy

- ⦿ Trong trường hợp có hoả hoạn, phải kêu to “**cháy**” và chạy ra khỏi nhà càng nhanh càng tốt. Khi đã ra khỏi nhà rồi, hãy ở ngoài và gọi người đến giúp. Các em không bao giờ được vào một căn nhà đang cháy.
- ⦿ Nếu các em bị mắc kẹt trong một căn phòng đầy khói, hãy bò bằng đầu gối dưới đám khói và thoát ra ngoài càng nhanh càng tốt.
- ⦿ Nếu quần áo của các em bị bắt lửa, hãy nằm ngay xuống đất, che mặt và lăn qua lăn lại cho tới khi lửa tắt. Không được chạy vì lửa sẽ càng cháy nhanh hơn.

- » Nếu các em hay ai đó trong gia đình bị bỏng, ngay lập tức dùng nước sạch làm nguội chỗ bỏng.
- » Không được che đậy hoặc bôi bất kỳ thứ gì lên vết bỏng. Hãy nhờ hội viên Hội Chữ thập đỏ gần nhất hoặc cán bộ y tế địa phương giúp đỡ.

Câu hỏi

1. Các em cần làm gì để bảo vệ bản thân nếu có giông, sét, lốc hay mưa đá xuất hiện trong khu vực các em ở?
2. Các em cần làm gì để ngăn ngừa hoả hoạn?
3. Các em cần làm gì nếu bị mắc kẹt ở trong một ngôi nhà đang cháy?
4. Các em cần làm gì nếu quần áo bị bắt lửa?
5. Các em cần làm gì nếu nhìn thấy ai đó nghịch lửa?

Bài 7:

Con người và tác động của họ đối với hiểm họa và thảm họa

1. Con người đã làm tăng thêm hiểm họa, thảm họa bằng nhiều cách khác nhau. Dưới đây là một vài ví dụ:

- Tăng dân số dẫn đến tăng các nhu cầu về đất đai, nước và các nhu cầu khác. Khi các nhu cầu này không được đáp ứng, con người sẽ khai thác bừa bãi các nguồn tài nguyên, dẫn đến sự phá hủy thiên nhiên và môi trường.
- Nếu hiểm họa xảy ra ở một khu vực đông dân cư thì ảnh hưởng của thảm họa sẽ lớn hơn nhiều.
- Chặt phá rừng và không trồng lại cây mới.
- Đốt rừng làm nương, rẫy.

Tranh 29: Không được phá rừng

- » Phá huỷ các lớp san hô dưới biển để làm vật liệu xây dựng, lấy chỗ nuôi trồng thủy sản hay bán cho khách du lịch.
- » Khai thác quá mức sông, hồ và biển sẽ làm giảm trữ lượng tôm cá.
- » Đánh cá bằng chất nổ hoặc điện.
- » Xây dựng nhà máy không an toàn hoặc không chú ý đến việc xử lý chất thải.

Tranh 30: Không được làm ô nhiễm môi trường

2. Con người có thể làm rất nhiều việc để phòng ngừa hiểm họa và giảm bớt thiệt hại do thảm họa gây ra. Dưới đây là một vài ví dụ:

- » Tìm hiểu và biết cách phòng ngừa thảm họa
- » Dự trữ đủ nước, lương thực và vật dụng cần thiết ở nơi an toàn.
- » Thực hiện tốt kế hoạch hoá gia đình.
- » Trồng cây và bảo vệ rừng đầu nguồn để ngăn ngừa lũ quét và sạt lở đất.
- » Trồng rừng ngập mặn ven biển để bảo vệ đê và chắn sóng, gió.
- » Cùng quan tâm phát hiện các hư hỏng của đê điều, đập hoặc hồ chứa nước và báo cáo ngay cho chính quyền địa phương.

- » Tránh xây nhà ở vùng hay có hiểm họa xảy ra.
- » Thực hiện các qui định về khai thác thủy sản. Không đánh bắt tôm, cá vào mùa sinh sản.
- » Xây dựng nhà máy theo đúng các qui định về sức khỏe, an toàn, bao gồm cả xử lý tốt chất thải và bảo vệ môi trường.

Tranh 31: Trồng cây chắn sóng

Câu hỏi

1. Theo các em, những người sống trong khu vực các em ở đã làm tăng thêm thảm họa như thế nào?
2. Các em và gia đình các em có thể làm gì để giảm bớt rủi ro của thảm họa?

Bài 8

Thiếu niên Chữ thập đỏ với công tác Phòng ngừa Thảm họa

1. Hội Chữ thập đỏ Việt Nam

Hội Chữ thập đỏ Việt Nam (Hội CTĐVN) là một tổ chức xã hội của quần chúng, làm công tác nhân đạo, giúp đỡ những người gặp hoàn cảnh khó khăn, hoạn nạn. Đó là một tổ chức hoạt động tại cộng đồng và có cơ sở trên cả nước, từ cấp xã, huyện, tỉnh đến cấp trung ương.

Hội CTĐVN đóng một vai trò quan trọng trong công tác phòng ngừa thảm họa.

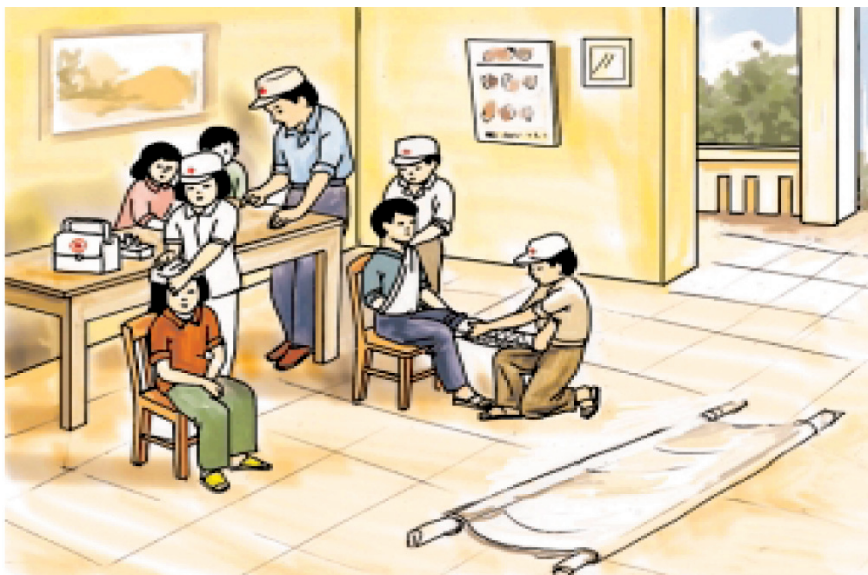
Ở các trường học có Hội CTĐ các em được tổ chức thành các “Đội Thiếu niên Chữ thập đỏ”.

Nếu trường của các em chưa có Chi hội Hội Chữ Thập Đỏ, hãy tuyên truyền và cùng các bạn, các thầy cô giáo để thành lập một Chi hội của trường mình.

2. Nhiệm vụ của “Đội thiếu niên Chữ Thập Đỏ” trường học trong công tác phòng ngừa thảm họa

1. Trao đổi về các hoạt động phòng ngừa thảm họa với các bạn khác, các thành viên trong gia đình và hàng xóm.
2. Thực hiện các hoạt động bảo vệ và làm vệ sinh môi trường, ví dụ: bảo vệ cây và trồng cây, quét dọn sạch rác thải.
3. Tham gia chăm sóc các bạn, hàng xóm và người già cô đơn có hoàn cảnh khó khăn khắc phục những hậu quả của thảm họa.
4. Luyện tập sơ cấp cứu để kịp thời giúp đỡ nhau khi gặp tai nạn.

5. Trước khi thảm họa xảy ra, hãy cùng gia đình chuẩn bị lương thực, nước uống dự trữ, đồ dùng cần thiết và thuốc men đủ để sử dụng trong ít nhất là một tuần.
6. Sau thảm họa, tham gia làm vệ sinh môi trường để ngăn ngừa bệnh tật.

Tranh 32: Luyện tập sơ cấp cứu

Câu hỏi

1. Các em có đã có “Đội thiếu niên xung kích” Chữ Thập Đỏ trong trường chưa? Nếu chưa, các em có muốn thành lập một đội của trường mình không?
2. Các em có thể làm những gì trước, trong và sau khi thảm họa xảy ra để giúp đỡ bố mẹ, các bạn và hàng xóm?
3. Các em đã biết những hoạt động sơ cấp cứu nào?
4. Tại sao trồng cây trên vùng đồi núi và trồng rừng ngập mặn ven biển lại quan trọng?

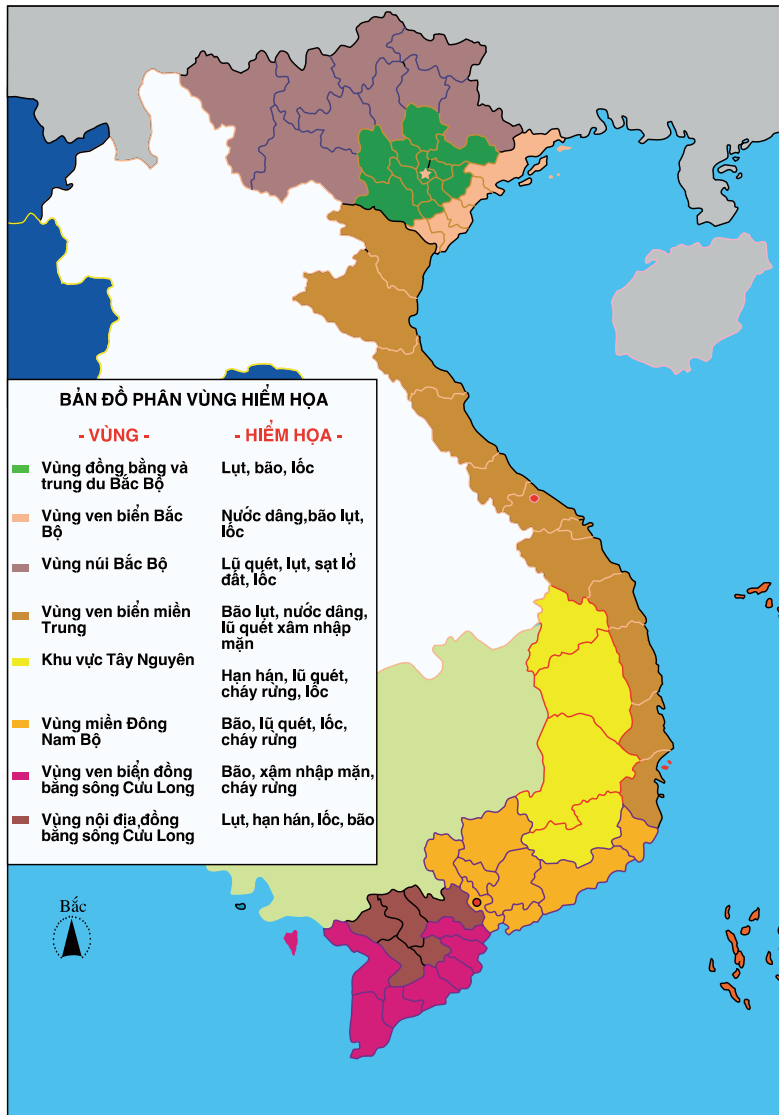
GIỚI THIỆU VỀ PHÒNG NGỪA THẢM HỌA CHO HỌC SINH TIỂU HỌC HỘI CHỮ THẬP ĐỎ VIỆT NAM - NXB LAO ĐỘNG

In 12.000 bản, khổ 14,5 x 20,5 cm tại Công ty CP in Công nghệ cao

ĐKKHXB-CXB số: 92-2012/CXB/391-02/LĐ

Quyết định xuất bản số: 739/QĐLK-LĐ ngày 28/12/2012

In xong và nộp lưu chiểu tháng 01 năm 2013

MỘT SỐ VIỆC CẦN LÀM VÀ KHÔNG ĐƯỢC LÀM

Hãy cùng bố mẹ và người thân trong gia đình thực hiện các việc sau:

Cần làm

- ✓ Nghe thông tin cảnh báo (bão và lụt).
- ✓ Gia cố nhà cửa.
- ✓ Bảo vệ nguồn nước ăn như che đậy giếng nước.
- ✓ Xác định các địa điểm an toàn có thể sơ tán khi thảm họa xảy ra.
- ✓ Dự trữ lương thực, thực phẩm, nước ăn và thuốc chữa bệnh ở nơi an toàn.
- ✓ Ngắt nguồn điện trong nhà khi có giông, bão.
- ✓ Chuẩn bị sẵn các đồ vật nổi trong nhà (ví dụ: sấm xe...) để sử dụng thay phao hoặc mặc áo phao trong khi lũ lụt xảy ra nếu có.
- ✓ Trú ẩn ở những nơi an toàn.
- ✓ Trông nom, chăm sóc các em nhỏ, để phòng tai nạn.
- ✓ Ăn chín, uống sôi
- ✓ Thường xuyên ngủ trong màn ngày cũng như đêm để phòng muỗi và côn trùng đốt.
- ✓ Biết có thể nhờ ai giúp đỡ trong trường hợp khẩn cấp.

Không được làm

- Sờ vào dây điện hay các ổ điện ướt.
- Nghịch lửa.
- Đi lại trong khu vực có hiện tượng sạt lở đất, đá.
- Chơi đùa, bơi lội hoặc đi lại trong nước lũ.
- Vào các căn nhà cũ, nát có khả năng sập, đổ.
- Uống nước lụt hoặc ăn thức ăn đã ngấm nước lụt.
- Ngồi dưới gốc cây to, đi ra ngoài, đi xe đạp hoặc chạm vào các đồ kim loại khi có giông bão.
- Đi trên bờ sông hay bờ đê khi có mưa to, gió lớn.